

Streszczenie pracy doktorskiej

Autorka pracy: mgr Katarzyna Miśkiewicz

Tytuł: Kurator rodzinny w terenie. Rytuály interakcyjne odgrywane w roli zawodowej

Promotorka pracy: dr hab. Renata Szczepanik, prof. UŁ

Badania opisane w dysertacji doktorskiej pod tytułem: *Kurator rodzinny w terenie. Rytuály interakcyjne odgrywane w roli zawodowej* stanowią próbę wypełnienia przeze mnie luki w badaniach nad kuratelą sądową w Polsce. Przegląd literatury przedmiotu pokazał, że w piśmiennictwie naukowym, obejmującym problematykę polskiej kurateli sądowej, niewiele miejsca poświęca się na projekty, w których wykorzystywana jest jakościowa strategia badawcza, uwzględniająca optykę inną niż stanowiska kuratorów. Obszarem zainteresowań naukowych, w którym ulokowałam swoje badania jest dla mnie pedagogika resocjalizacyjna, ponieważ kurator rodzinny realizuje działania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym w środowisku otwartym.

Celem przeprowadzonych badań była analiza działań kuratora rodzinnego podejmowanych na rzecz osiągnięcia celów zawodowych w relacjach z nadzorowanymi w ich naturalnym środowisku życia. W głównym polu widzenia znalazł się kurator działający w przestrzeni życia codziennego nadzorowanych rodzin, gdzie jest przymusowym gościem. Pisząc „przymusowy” mam na myśli to, że kurator nie odwiedza podopiecznych na ich życzenie, tylko jest przedstawicielem sądu i wykonawcą jego wyroku.

W pracy przyjąłm jakościową orientację badawczą. Ramy teoretyczne wyznaczają założenia interakcjonizmu symbolicznego, który zwraca optykę na dynamikę przebiegu interakcji społecznych oraz występującą w niej wymianę symbolicznych znaczeń między aktorami społecznymi. W ujęciu interakcjonistycznym zawiera się teoria rytuałów interakcyjnych Ervinga Goffmana, która była wiodąca w mojej pracy. Inny kontekst w moich analizach stanowiła koncepcja „brudnej pracy”, której założeniem jest, że osoby pracujące w pewnych zawodach mierzą się z obciążeniami fizycznymi, społecznymi, moralnymi i emocjonalnymi.

Przedmiot moich badań stanowią **rytuály interakcyjne ujawniane przez kuratorów rodzinnych w relacjach z nadzorowanymi w ich miejscu zamieszkania**. Nadzorowani to osoby, na które skierowana jest specyficzna uwaga instytucji kontroli społecznej z uwagi na ryzyko demoralizacji lub natężenia problemów społecznych.

Główny problem badawczy stanowiło pytanie: **jakie rytuały interakcyjne odgrywa kurator sądowy podczas osiągania celów zawodowych w przebiegu spotkań w domach swoich podopiecznych?**

Opracowanie składa się z czterech rozdziałów. W rozdziale I przedstawiłam formalne ramy funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej. Opisałam strukturę pracy polskich kuratorów sądowych, w oparciu o obowiązujące przepisy prawne, uwzględniając przy tym zadania kuratora rodzinnego, jego kwalifikacje, a także etykę pracy kuratora. Następnie zarysowałam warsztat pracy kuratora sądowego w perspektywie pedagogicznej. Skupiłam uwagę na wychowawczo-resocjalizacyjnym aspekcie nadzorów kuratorskich. Uchwyciłam relację kuratora z podopiecznymi jako oś działań kuratora w prowadzonych przez niego nadzorach. Ponadto dokonałam przeglądu badań pedagogicznych dotyczących problematyki polskiej kurateli sądowej. W rozdziale pierwszym opisałam także założenia interakcjonizmu symbolicznego, a także teorię rytuałów interakcyjnych Goffmana, ujęte w perspektywie dramaturgicznej. Przybliżyłam również koncepcję „brudnej pracy”, jej najważniejsze tezy oraz badania wykorzystujące jej założenia.

W rozdziale II przedstawiłam metodologiczne podstawy badań własnych, w którym scharakteryzowałam cel i problematykę badawczą. Określiłam główną strategię badań – etnografię, procedury metodologii ugruntowanej jako matrycę dla analizy i interpretacji materiału empirycznego, a także elementy autoetnografii. Opisałam wykorzystane w badaniach techniki: obserwacja uczestnicząca jawna i wywiady etnograficzne, nieformalne (konwersacyjne) oraz swobodne. Nakreśliłam także przebieg organizacji procesu dotarcia do materiału empirycznego. Zilustrowałam również charakterystykę terenu badań, który obejmował dwie dzielnice Łodzi.

Rozdział III obejmuje wyniki badań własnych, które uwzględniają charakterystykę terenu pracy kuratora oraz sposoby radzenia sobie kuratora z obciążeniami związanymi ze specyfiką terenu. W dalszej części rozdziału przedstawiłam dwie, wyłonione w analizie danych empirycznych, strategie zarządzania nadzorami przez kuratora. Następnie zilustrowałam trzy strategie rozmawiania, które to stanowi dominujący element zarządzania przez kuratora relacjami z podopiecznymi. W części empirycznej dysertacji obrazuję także wyłonioną pedagogię kuratorów uczestniczących w moich badaniach.

Ostatni rozdział, umieszczony świadomie po podsumowaniu pracy, obejmuje dylematy metodologiczne i etyczne, opisane przez soczewkę własnych doświadczeń, towarzyszących mi w procesie gromadzenia danych.

Niniejsza praca dzięki przyjętym założeniom oraz metodologii umożliwia uchwycenie rytuałów interakcyjnych kuratora, które stosuje w celu zarządzania nadzorami, relacjami z podopiecznymi, a także konfrontując się z obciążeniami terenu. Przyjmuję, że zgromadzone przeze mnie dane empiryczne mają swój kontekst społeczno-kulturowy.

Abstract of the doctoral thesis

The author of the work: Katarzyna Miśkiewicz, mgr

Title: Family probation officer in the field. Interactive rituals enacted in a professional role

Thesis promoter: dr hab. Renata Szczepanik, prof. University of Lodz

The research described in the doctoral thesis entitled: *Family probation officer in the field. Interactive rituals enacted in a professional role* are my attempt to fill the gap in knowledge on probation in Poland. The scientific literature review on this topic had revealed little space devoted to projects using a qualitative research strategy or considering perspectives other than probation officers. Therefore, I concentrated on social rehabilitation pedagogy, as the family probation officer conducts educational and social rehabilitation activities in an open environment.

The research aimed to analyse the family probation officer's activities with supervisees in their natural living environment to accomplish professional goals. Whilst working during supervised families' everyday activities, they were uninvited guests. "Compulsory" meant that a probation officer was a court representative and the executor of their sentence.

In my work, I adopted a qualitative research strategy. The theoretical framework was determined by the assumptions of symbolic interactionism focused on the dynamics of social interactions and the exchange of symbolic meanings between participating social actors. The guiding principle was Erving Goffman's theory of interaction rituals. My analysis also included the concept of "dirty work", assuming certain professions face physical, social, moral and emotional burdens.

Family probation officers disclosed the interaction rituals with supervisees at their homes, which was the focus of my research. Supervisees needed special attention from social institutions due to the risk of demoralisation or intensification of social problems.

The main research problem was: **what interaction rituals does a probation officer enact while accomplishing professional goals during meetings in the homes of supervised families?**

The doctoral thesis consists of four chapters. Chapter I presents the formal framework for the probation service function. First, I described the work structure of Polish probation officers based on the applicable law. Next, I considered the family probation officer's tasks, qualifications and work ethics. Then, I outlined their work from a pedagogical perspective, focusing on the educational and social rehabilitation aspects of probation supervision. I

captured the relationship with the family as the axis of their supervisory duties. In addition, I reviewed pedagogical research on the issues of Polish court guardianship. In the first chapter, I presented from a dramaturgical perspective the assumptions of symbolic interactionism and Goffman's theory of interaction rituals, and also I introduced the concept of "dirty work" with its fundamental theses and assumptions.

Chapter II presents the research aims and methodological foundations. First, I defined the primary research strategy - ethnography –grounded methodology procedures as a matrix for analysing and interpreting empirical material with elements of autoethnography. Then, I described the techniques used in the research: open participant observation and ethnographic, informal (conversational) and unstructured interviews. Finally, I outlined how I obtained the empirical material and illustrated the characteristics of the research area covering two districts of Łódź.

Chapter III includes the results of my own research. It considers the characteristics of the probation officer's working area and coping mechanisms for the area-specific workload. In the further part of the chapter, I presented two selected strategies for probatory supervision management. Then, I illustrated three talking strategies as the dominating component of the professional relationship. Finally, in the empirical part of the dissertation, I described the selected pedagogy of probation officers participating in my research.

I deliberately placed the last chapter after the summary of the work. It covers my methodological and ethical dilemmas encountered during the data collection process.

Thanks to the adopted assumptions and methodology, this work enabled me to capture the interaction rituals of the probation officers. They were used to manage supervision, build a relationship with the supervised families, and confront the area-specific workloads. I assume that the empirical data I have collected has its place in a socio-cultural context.